

Landbruksdepartementet
Avdeling for skog- og ressurspolitikk
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

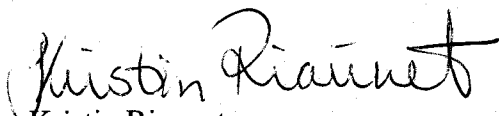
Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: 200801973	Doknr.: 95
Mottatt: 29 DES 2009	
Saksnr.: ASR/MA/	Ark.: 410
Kopi:	Avskr.:

**MELDING OM POLITISK VEDTAK - JORDLOVEN - HØRING
FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL FOR OPPRETTELSE AV
JORDVERNOMRÅDER.**

Komite for teknikk og miljø har i møte 17.12.2009, sak 41/09, fattet følgende vedtak:

Komite for teknikk og miljø slutter seg til Rådmannens vurderinger i høringssak om forslag til vernehjemmel for opprettelse av jordvernopråder.

Med hilsen

Kristin Riaunet
Fagleder, landbruk

Vedlegg:
Samlet saksframstilling

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

JORDLOVEN - HØRING FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL FOR OPPRETTELSE AV JORDVERNOMRÅDER.

PS sak:	Utvalg	Møtedato
41/09	Komite for teknikk og miljø	17.12.2009
Arkivsak:	09/5256	Saksbehandler: Kristin Riaunet

Rådmannens forslag til vedtak:

Komite for teknikk og miljø slutter seg til Rådmannens vurderinger i hørings sak om forslag til vernehjemmel for opprettelse av jordvernområder.

Behandling i Komite for teknikk og miljø den 17.12.2009 sak 41/09

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Komite for teknikk og miljø slutter seg til Rådmannens vurderinger i hørings sak om forslag til vernehjemmel for opprettelse av jordvernområder.

Vedlegg:

1. Høringsbrev fra Landbruks- og matdepartementet dat. 11.09.2009 med forslag til vernehjemmel.
2. Rapport nr 7/2009 fra Statens Landbruksforvaltning dat. 15.03.2009 med forslag til vernehjemmel.

Saksutredning:

Landbruks- og matdepartementet har sendt på høring forslag til ny vernehjemmel jordloven for opprettelse av jordvernområder. Det bes om synspunkter til rapport fra Statens Landbruksforvaltning – rapport nr 7/2009 dat. 15.03.2009 – "Vernehjemmel i jordlova", samt synspunkter til departementets eget forslag til vernehjemmel i jordloven, og utdyping av enkelte punkter til denne, i høringsbrev dat. 15.09.2009. Høringsfristen er satt til 10.01.2010.

Departementet ser at dagens virkemidler i arealpolitikken ikke er tilstrekkelig for å nå Regjeringens mål for jordvernet, jfr St.meld.nr 26 (2006-2007). Rapporten fra Statens landbruksforvaltning slår fast at norsk lovgivning ikke har hjemmel for vern av jordressurser med formål å sikre og videreføre matproduksjon. De peker på at områder vernet etter

naturvernloven har et sterkere vern mot nedbygging enn dyrkajord har. Dette til tross for nasjonale målsettinger og føringer for bærekraftig arealplanlegging.

Statens landbruksforvaltning slår fast at det er behov for en vernehjemmel i jordloven, som hindrer nedbygging av de mest verdifulle og mest utsatte matproduksjonsområdene i landet.

De foreslår vernebestemmelsen lagt inn i jordloven kapittel IV, og at dette kapitlet får nytt navn – *Vern av dyrka jord, bruk av dyrka og dyrkbar jord*. Her foreslår de ny §8 b) *Vern av dyrkajord for jordbruksproduksjon* og ny § 8 c) *Omdisponering og frådelling av dyrkajord i jordvernområder*. Forslaget omfatter følgende hovedpunkter:

1. Kongen får i hht ny §8 b) myndighet til å gi verdifulle jordressurser varig vern som *jordvernområder*. Jordbruksdriften i jordvernområdet fortsetter i hovedsak som før.
2. Adgangen til å omdisponere og fradele dyrkajord på eiendommer i jordvernområder blir innskrenket i hht ny § 8c). Det foreslås bl.a søknadsplikt også for bruk av dyrkajord til bl.a driftsbygninger, våningshus, driftsveger.
3. Myndigheten til å avgjøre søknader om omdisponering og deling i jordvernområdene skal plasseres hos Fylkesmannen. SLF blir klageorgan.
4. Det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven er trådt i kraft. Verneprosesser kan deretter igangsettes for enkeltstående områder, etter forslag fra Fylkesmannen. SLF foreslår videre at rettsvirkningen av et slikt vedtak er at de strenge dispensasjonsbestemmelsene i § 8c) (omdisponeringer og delinger) gjelder for slike områder inntil vernespørsmålet er avgjort. Dette for å unngå omdisponeringer mens verneutredningen pågår.
5. Det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får anledning til å uttale seg.
6. SLF legger til grunn at vedtak om jordvern er en rådighetsregulering som i utgangspunktet må tåles erstatningsfritt. Det understrekes i rapporten at forslaget ikke endrer betydningen av å opprettholde et sterkt jordvern også i områder som ligger utenfor jordvernområdene.

Landbruks- og matdepartementet har egne synspunkter til ny vernehjemmel i jordloven, og foreslår denne lagt til kapittel VI, og at dette kapitlet får nytt navn – *Vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon*. De foreslår nye §§ 13, 14 og 15.

§ 13 *Vedtak om oppretting av jordvernområde* fastslår hva slags areal som skal vernes. Her framgår at jordvernehjemmelen skal gjelde verdifull dyrkajord, og det skal bl.a legges vekt på arealenes kvalitet til mat- eller forproduksjon, om arealene har regional- eller nasjonal betydning, om arealene har en viss størrelse / er sammenhengende, og om de ligger i område som er utsatt for eller det kan ventes å bli nedbyggingspress. Videre legger departementet opp til en bestemmelse som ivaretar en avveining opp i mot andre samfunnsinteresser, for å sikre mot enkelte andre uheldige konsekvenser for samfunnsutviklingen. Vernemyndigheten har plikt til å foreta en slik helhetlig vurdering for andre viktige samfunnsinteresser.

Forholdet til allerede gitte tillatelser og vedtatte planer m.v. blir også forsøkt tatt inn i § 13 fjerde ledd bokstav a) – c). Vedtak om jordvern får ikke virkning for tiltak der hvor det allerede er gitt omdisponeringstillatelse, eller hvor det er gitt annen offentlig tillatelse til bruksendringer etter plan- og bygningsloven med støtte i enkeltvedtak. Vedtak om jordvern vil imidlertid etter departementets forslag gå foran allerede gjeldende og framtidige arealplaner, herunder vedtatte reguleringsplaner. For annen arealdisponering som i dag ikke trenger tillatelser etter gjeldende lovverk, f.eks bruk av dyrkajord til driftsbygninger, avlingsveger og lignende, må tiltaket være igangsatt fysisk før vernevedtak blir fattet for at det ikke skal stoppes.

Departementet foreslår at begrepet jordbruksproduksjon strammes inn i ny § 14 *Bruk av dyrka jord i jordvernområde*, slik at all arealdisponering som hindrer at dyrkajorda kan benyttes som vekstmedium for planteproduksjon eller hagebruk blir forbudt i jordvernområdene. Dette betyr

at oppføring av bygninger for landbruksdrift, og bygging av landbruksveger, i utgangspunktet ikke er tillatt i disse områdene. Departementet foreslår imidlertid en egen dispensasjonsadgang i §14 andre ledd, men at vilkårene for å gi omdisponering blir strengere enn i jordloven §9. Dette innebærer en klar innstramning for jordvernområdene i forhold til vilkårene i §9. Samfunnsinteressene blir her trukket inn ved avgjørelsen, og man legger til grunn at utbygginger vedtatt av Stortinget normalt vil kunne få tillatelse etter denne bestemmelsen.

Departementet foreslår at delinger av landbrukseiendommer fortsatt kan skje i hht delingsbestemmelsene i § 12 innenfor jordvernområdene, til forskjell fra SLF som mener dette bør avgjøres av Fylkesmannen.

For å ivareta en forsvarlig verneprosess foreslås egne bestemmelser som skal ivareta berørte interesser så tidlig som mulig i prosessen. Ny § 15 første ledd gir bestemmelser om at påtenkte verneforslag skal kunngjøres så snart arbeidet med vernet tar til. Det skal i kunngjøringen gjøres rede for de viktigste konsekvensene vedtaket antas å få. Grunneiere skal så langt råd er få skriftlig melding om forslaget, og rimelig frist for å inngi merknader før forslag til vern blir utformet. Et vernevedtak regnes som forskrift i hht forvaltningsloven, og for grunneiere regnes dette som enkeltvedtak. Kongen får hjemmel til å gi nærmere forskrifter som utfyller saksbehandlingsreglene i jordloven, og at departementet vil komme med utfyllende retningslinjer for saksbehandlingen.

Vurderinger:

Forslaget innebærer at kommunene mister forvaltningsmyndigheten innenfor jordvernområdene. Det er imidlertid et nasjonalt ansvar å ta vare på verdifull dyrkajord i landet, og sikre at man får lik forvaltningspraksis for slike områder. Mat- og klimasituasjonen, selvforsyningsgrad og beredskapsargumenter er her viktige stikkord.

Landbruksfaglig ser en det som positivt at det utformes et forslag til hjemmel for vern av verdifull dyrkajord i jordloven. Dette med henblikk på dagens forvaltning av våre arealer, med utgangspunkt i plan- og bygningsloven. Tall for omdisponert jordbruksareal i Melhus taler her for seg selv (KOSTRA). Våre viktigste jordbruksarealer ligger bynært til, og er utsatt for stor etterspørsel til andre formål enn matproduksjon. Det er videre låg inntjening i jordbruket, og et fåtall av gårdbrukerne i Melhus innenfor kornområdene ser en framtid som aktive gårdbrukere hvor jordbruksinntektene er hoveddelen av inntektsgrunnlaget. Dette for å understreke at det er mange faktorer som spiller inn når man skal se på forhold rundt nedbygging av dyrkajorda vår.

Bestemmelsene som gir vernehjemmel for verdifulle jordressurser bør ligge i et eget kapittel i jordloven, slik som Landbruks- og matdepartementet foreslår, i kapittel VI - *Vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon*. Samtidig foreslår vi at jordlovens kapittel IV får ny overskrift; *Bruk av dyrka og dyrkbar jord*, og omfatter §§ 8, 8a), 9, 10 og 11.

En presisering av hvilke jordbruksarealer som kan være aktuelle for vern er et riktig grep, og kan gi større forutsigbarhet for alle berørte i en kommende verneprosess. At myndigheten til å forvalte jordvernområdene legges til statlig nivå støttes ut i fra hensynet til likebehandling og en understreking av det nasjonale ansvaret for å sikre arealer til matproduksjon.

Departementets forslag om en bestemmelse for å tydeliggjøre at vernet skal veies opp imot samfunnshensynene støttes. Når det gjelder forslag til en bestemmelse som regulerer forholdet til gitte tillatelser og vedtatte arealplaner m.v., så vil man peke på at vedtatte reguleringsplaner er juridisk bindende, og noen ganger også grunnlag for ekspropriasjon fra det offentlige. Vedtatte arealplaner i hht plan- og bygningsloven må etter dette gjelde, og gå foran forslag om vern i hht jordloven. Jordbruksarealer er vedtatt omdisponert ved vedtak om regulering til andre formål, og faller derfor inn under § 13 fjerde ledd bokstav a.

Forslaget i § 14 om forbud mot å omdisponere dyrkajorda også til landbrukstiltak, støttes. Forbudet må omfatte alle tiltak som innebærer en omdisponering av dyrkajorda. Forbudet mot deling av landbrukseiendommer fanges opp av dagens § 12 i jordloven.

Når det gjelder bestemmelser om dispensasjonsadgang i § 14 andre ledd, støttes. Dette er en presisering av begrepet "særlige tilfelle", og vil gi en klarhet i hvilke grunner som kan berettigge en dispensasjon.

SLF sitt forslag om å innføre bestemmelser om omdisponeringer i foreslåtte jordvernområder før vernevedtak støttes. Dette for å hindre uthuling av verneforslaget før dette vedtas. SLF sitt forslag til § 8 c) første ledd bør innarbeides i departementets forslag til § 13. Da vil alle områder som utredes for vern bli midlertidig vernet i praksis, og en egen bestemmelse om å vedta midlertidig vern med tilhørende prosess, vil være uaktuelt.

Departementet mener til slutt at forslag til ny vernehjemmel i jordloven ikke vil medføre økt ressursbruk fra jordvern- og planmyndighetene i kommunene og hos fylkesmannsembetene. Vi vil her peke på at dette er arbeidskrevende prosesser, med mange involverte, og som vil bli svært utfordrende for den som sitter "midt i grøftatet" når det gjelder befolkningstilvekst, utbyggingspress og viktige dyrkajordressurser.